

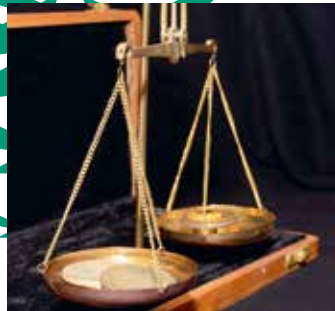

VIERDE WERELDBLAD

PB-PPIB-16019
BELGIE(N)-BELGIQUE

ATD = All Together for Dignity / Agir Tous pour la Dignité / Samen voor waardigheid
www.atd-vierde wereld.be / Nr. 208 / september 2019 / Verschijnt vier maal per jaar

03 Gewicht in de schaal leggen

06 32STE Werelddag van Verzet tegen Extreme Armoede

11 Beschrijven, begrijpen en meten

Uitgave van de Beweging
ATD Vierde Wereld
Victor Jacobslaan 12
1040 Brussel
(02) 647 92 25 / 647 99 00
contact@atd-vierdewereld.be
www.atd-vierdewereld.be
Internationaal: **www.atd-fourthworld.org**
Over de stichter: **www.joseph-wresinski.org/nl**
facebook.com/ATDVla

Verantwoordelijk uitgever:

Marijke Decuypere
Victor Jacobslaan 12
1040 Brussel
Foto's: ATD Vierde Wereld, tenzij anders vermeld.

Voor giften van 40 euro of meer per jaar ontvangt u een fiscaal attest.

IBAN: BE89 0000 7453 3685
BIC: BPOTBEB1

U kan ATD Vierde Wereld ook opnemen in uw testament. Bij een duolegaat gaat een deel van uw bezit naar uw erfgenamen en een ander deel naar ATD Vierde Wereld. De successierechten zijn dan lager en worden betaald door ATD Vierde Wereld.

GRAPHIUS

EDITO

HET GORDIJN OPEN TREKKEN

Paupers uit de wijde omgeving werden met zachte dwang of verplicht naar de veenkolonien gestuurd in Drenthe. Ze moesten het land ontginnen en zouden opgevoed worden tot werkzame en beschaafde burgers. Het was begin 19de eeuw, toen België en Nederland samen het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden vormden. Het experiment werd ook opgezet aan onze kant van de huidige landsgrens, de kolonies van Wortel en Merksplas. Het middeleeuwse Frankrijk kende 'cagots', die als melaatsen behandeld werden en een ganzenpoot moesten dragen om herkenbaar te zijn. De 'outcasts' in het Victoriaanse Engeland werden gezien als nietsnutten, ook de straatverkopers en de kermisartiesten. Ierland heeft zijn 'Irish Travellers', India kent zijn 'onaanraakbaren' en in Japan noemt men hen 'Burakumin'. Parijs voor wie er vaak geen andere uitweg is dan bedelen of de kost verdienen met niet erkend werk. Ze zijn arm, hebben een slechte reputatie en een moeilijke verhouding met de autoriteiten. Voor hen is de wet geen beschermingswal maar een bedreiging.

Verleden tijd of ver weg? Zowel elders als bij ons blijft de neiging bestaan om de armsten te verbergen achter een gordijn waarop weinig fraaie figuren geschilderd zijn. Ze hebben namen: niet-inzetbare werklozen, hangmatwerklozen, probleemgezinnen, sociaal onaangepasten, profiteurs, luijaards, behoeftigen, marginalen, have-lozen. Ze krijgen een uitkering die vaak onder de armoedegrens ligt maar worden achtervolgd door alsmat indringender controles.

Dat gordijn open trekken en de vooroordelen uitwissen is de opzet van het project Waarheid of Fabel. Er hoort een boek bij dat binnenkort van de persen rolt, met als titel: 'Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger'. Mensen in armoede zijn niet gewoon rijken zonder geld, evenmin zijn het louter steuntrekkers ten laste van wie werkt, ze zijn geen remmende krachten die maatschappelijke ontwikkelingen blokkeren. Het zijn mensen met dynamiek, logica, denkkracht en een kijk op de wereld. 'Verhalen uit de buik van de samenleving', dat is de ondertitel van het boek.

Steeds meer gedetailleerde statistieken maken armoede zichtbaar. Financiële indicatoren, uitgewerkt door wie kennis en macht hebben, wegen daarin door. Het lijkt objectief. Maar tegelijkertijd worden de mensen die eronder lijden minder zichtbaar. Armoede bestrijden is in de eerste plaats rekening houden met het dynamisme en de overlevingskunst van mensen die langdurig in onzekerheid leven. Wat leren we van wie als analfabeet toch zijn weg moet zoeken in onze informatiemaatschappij? Wat zeggen mensen ons voor wie de arbeidsmarkt afgesloten blijft? Hoe kan de vindingrijkheid van ouders die in moeilijke omstandigheden hun kinderen opvoeden, ons inspireren? Welke buitengewone veerkracht hebben gezinnen die met moeite de eindjes aan elkaar knopen en wat brengen zij ons bij over een duurzame samenleving? Het gaat er om ervaringskennis te kruisen met andere kennis om zo tot betere graadmeters van armoede te komen. Dat is een vereiste om armoede te kunnen uitroeien. Het was de uitdaging van het onderzoek 'Verborgene dimensies van armoede', opgezet door de universiteit van Oxford (GB) in samenwerking met ATD Vierde Wereld Internationaal.

We mogen het niet vergeten. Als we de kennis verwaarlozen van mensen aan de onderkant, dan zal de sociale onrechtvaardigheid zich ongehinderd blijven vermenigvuldigen.

Georges de Kerchove
Nationaal team

© Pixabay

GEWICHT IN DE SCHAAL LEGGEN

Over twee weken vertrekt Carol met haar gezin op vakantie. Ze hoopt dat haar partner ook mee mag, maar door een 'stommititeit' verblijft hij in de gevangenis. Hoewel Carol al maanden geleden haar vakantieverblijf reserveerde en ervoor spaarde, mag ze slechts een kleine maand voor de vakantie aanbreekt aan de justitieassistenten vragen of haar vriend mee mag. Dan blijkt dat die assistente er niet over beslist maar dat Carol naar justitie in Brussel moet schrijven. In de brief moet ook staan hoe ze erin slaagde de vakantie te betalen. Ik vind dat vreemd. Ik heb me nog nooit moeten verantwoorden voor hoe ik mijn vakantie betaal. Dat gaat niemand aan. Maar Carol leeft van een uitkering en dan is dat anders.

Carol belt me op, of ik advies heb voor die brief. Na een tijdje vraagt ze me: "Wil jij die brief niet schrijven, dat geeft meer gewicht." Ik aarzel, maar doe het dan toch. Ik gun Carol graag een toffe vakantie met haar kinderen en haar partner, want ze kijkt er al zo lang naar uit.

Toch vind ik het vervelend als mensen me vragen in hun plaats te bellen, of mee te gaan naar een of andere dienst.

Ik geloof dat mensen best voor zichzelf kunnen opkomen en daarin wil ik hen ondersteunen. Keer op keer hoor ik: "Als jij meegaat luisteren ze beter." Als ik na afloop opmerk dat de hulpverlener toch wel vriendelijk was, wordt dit beaamd: "Ja, maar dat kwam omdat jij erbij was. Tegen mij zijn ze minder vriendelijk." Ik merk tijdens de bezoeken aan diensten dat het gevaar bestaat dat de 'hulpvrager' onzichtbaar wordt. De hulpverlener heeft soms de neiging alleen het woord tot mij te richten. Dat weiger ik door de "hulpvrager" erin te betrekken en hem aan te kijken. Waarom kunnen mensen in armoede niet gezien worden als volwaardige mensen: mensen die weten wat goed voor ze is, mensen die kunnen nadenken over voorstellen, die zelf ideeën hebben?

Gelukkig zijn er ook hulpverleners die het waarderen dat de hulpvrager een vertrouwenspersoon meebrengt en dit zien als een extra inspanning die geleverd wordt om vooruit te komen in het leven.

Marijke Decuypere

BEKIJK HET EENS ANDERS

VOOROORDELEN OVER MENSEN IN ARMOEDE WILLEN WE ONTKRACHTEN MET ONS PROJECT 'WAARHEID OF FABEL'. IN DE VORIGE NUMMERS VAN DIT BLAD KON U LEZEN OVER DE OPZET EN DE VORDERINGEN. EN NU IS HET ZOVER! BEGIN OKTOBER LIGT HET BOEK IN DE BOEKHANDEL. WE GEVEN U GRAAG EEN VOORPROEFJE: TWEE STUKJES OVER VAKANTIE.

Op safari in de Kalmthoutse Heide

'Wij gaan niet op vakantie naar het buitenland', antwoordt Franky. Hij slist een beetje omdat hij onderaan een aantal tanden mist. 'Wel doen we uitstappen in de buurt. En dan kiezen we plekken die op het buitenland lijken. Kijk, hier zijn we in de Kalmthoutse Heide. Het is precies alsof we in Afrika zitten.'

Iedereen aan tafel lacht terwijl Franky een foto op zijn gsm laat zien. 'Amaj ja, jullie zijn precies op safari!', schatert

Anita. Franky staat zijn met zijn zoon in T-shirt, korte broek en zonnebril op de neus in het zand, met op de achtergrond een boom die zo uit een documentaire van David Attenborough lijkt weggeplukt.

'Onze Kevin heeft toen op school gezegd dat we naar Kenia waren geweest. Tja, al die andere jonge gasten doen ook zo van die zotte reizen, hij moet toch kunnen meepraten?'

Stefanie port mij aan: 'En waar ga jij naartoe?'

© Pixabay

Op vakantie in het ziekenhuis

Toch moest Marc een week in het ziekenhuis blijven. De dokters ontdekten dat hij zijn medicatie voor zijn hartproblemen onregelmatig nam. God mag weten hoe je als straatbewoner überhaupt iets regelmatig kan doen? Samen met mijn collega zijn we Marc toen gaan bezoeken. Hij zag er goed uit. Verrassend goed eigenlijk.

'Natuurlijk: goed eten, een bed en verzorgd worden door knappe verpleegsters, wat wil je nog meer?', schertste hij. Zijn woorden waren nog niet koud of een jonge verpleegster kwam vragen of hij iets nodig had. 'Iets nodig?' Marc dacht even na: 'Ja, een briefje van honderd euro', grapte hij. Hij knipoogde naar mij: 'Zou jij hier ook niet willen liggen?'

'Weet je,' Marc werd opnieuw serieus, 'ik ben blij dat ik hier een week kan zijn. Ik was eigenlijk al aan het zoeken hoe ik een tijdje in het ziekenhuis opgenomen kon worden om wat te rusten. Ik ga niet meer terug naar de straat, ik kan niet meer. Ik mag gelukkig een tijdje bij mijn zus wonen.' Een week later, toen hij op kantoor kwam en iedereen opmerkte dat hij er goed uitzag, vertelde hij over het verblijf in het ziekenhuis als was hij een weekje op vakantie geweest.

Marijke Decuypere en Guy Malfait. **Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger. Verhalen uit de buik van de samenleving.**

Uitgeverij EPO

Te koop in de boekhandel of via **contact@atd-vierdewereld.be** – vanaf oktober 2019

Kostprijs: 19,90€ (excl. verzendkosten)

In aanvulling op het boek is er de website **www.aandeonderkant.be**

Daarin kan u per thema achtergrondinformatie vinden over vooroordelen over mensen in armoede op basis van onderzoek.

32STE WERELDDAG VAN VERZET TEGEN EXTREME ARMOEDE

17 OKTOBER 2019

Aalst

Donderdag 17 oktober

"Gelijke kansen op school"

Van 10:00 tot 11:30 op het Werfplein. Vooroordelen, pesten, kloof tussen thuis en school, hoge schoolkosten: heel wat gezinnen botsen op dezelfde (school)muren. Werken aan een onderwijs met gelijke kansen voor iedereen door het maken van een reuzenpuzzel en een rap.

Meer info: <https://www.inkleur.be/stopdearmoede>

Brugge

Zaterdag 12 oktober

"Solidariteit blijft broodnodig"

Van 8:00 tot 12:00 op 't Zand. Voorbijgangers nemen deel aan 'het rad zonder fortuin', een bewustmakingsactie rond het armoedeweb.

Van 14:00 tot 16:30 in zaal Deverlo (Dries 2, 8310 Assebroek-Brugge). Filmvertoning van 'Take good care of my baby' met getuigenissen over solidariteit vandaag en de betekenis van 17 oktober hierin. Aansluitend een receptie.

Meer info: Jo Dhaenens, jodhaenens@telenet.be

Brussel

Donderdag 17 oktober

Van 13:00 tot 15:00 animatie op het Beursplein.

Van 15:00 tot 17:00 'Le Grand Bazar Social-Climat' (over sociale duurzaamheid).

Daarna symbolische lancering van de bijeenkomst 'Habiter demain' (Leven Morgen).

Tussen 17:00 en 18:30 speeches en kooroptreden.

Van 18:30 tot 19:30 optocht met lampionnen.

Meer info: zie www.atd-vierdewereld.be

Gent

Donderdag 17 oktober

"Tegen de torenhoge schoolkosten"

Van 19:00 tot 21:00 bij de gedenksteen op het Sint-Pietersplein. Kom luisteren naar verhalen van ouders en scholen die spreken over hoe zij de schoolkosten aanpakken en de concrete verwachtingen van mensen in armoede.

Meer info: Elle Mieke Winten, Ellemieke.winten@bmlk.be

Vrijdag 25 oktober

"We rise up. De kracht van solidariteit"

Van 20:00 tot 21:30 in de Clemenspoort, Overwalle 3. Optreden van het wereldkoor Redemption met getuigenissen uit Gentse verenigingen. Met samenzang en een feestelijke afsluiting.

Meer info: en aanmelden bij info@clemenspoort.be of katia.mercelis@atd-vierdewereld.be

Hasselt

Donderdag 17 oktober

Om 19:00 in het Volkstehuis, Kempische Kaai. Een hulde voor overleden daklozen van het voorbije jaar. Dit aan de hand van een voorstelling van een montage in samenwerking met daklozen.

Meer info: De Trawanten

Leuven

Zaterdag 12 oktober

"Armoede knelt..."

Om 14:00 aan het station. Optocht naar en manifestatie op Grote Markt.

Maandag 14 oktober

"Aan de onderkant ligt de lat altijd hoger"

Om 19:30 in het Wereldcafé, Helleputteplein. Voorstelling van het boek "aan de onderkant ligt de lat altijd hoger".

Een boek over vooroordelen rond mensen in armoede in het kader van de campagne Waarheid of Fabel.

Donderdag 17 oktober

"Herdenking aan de steen"

Om 17:17 op de Grote Markt. Herdenking slachtoffers van armoede aan de steen (elke 17de van de maand om 17:17 is er een herdenking).

Meer info: Leuvens Collectief tegen Armoede, armoedeknelt@gmail.com

Lint

Zaterdag 19 oktober

Om 19:30 in WZC Zonnestraal, Oudstrijdersplein. Mong en zijn dochter Tamara brengen samen met vier muzikanten

▲ Anker tegen Armoede in Willebroek

een gevarieerd programma met als thema "brood en rozen", gebaseerd op een boek van Lieven De Pril.
Meer info: Josée Kleijn, joseekleijn@belgacom.net

Middelkerke

Donderdag 17 oktober

Om 19:30 in het Cultureel Centrum De Branding, Populierenlaan 35: Filmvoorstelling 'I Daniël Blake'. Geconfronteerd met schrijnende verhalen over armoede, werkloosheid, een falende gezondheidszorg en repressieve arbeidsbemiddeling klaagt regisseur Ken Loach de bewuste wreedheid van de overheid aan en neemt hij het op voor de onrechtvaardig behandelde arbeidersklasse.

Meer info: Bea Verleyen, bea.verleyen@middelkerke.be

Oostende

Donderdag 17 oktober

"Soep'an d'horloge"

Van 11:45 tot 13:30 in het Leopoldpark. Ontmoeting mensen in armoede en niet in armoede met een kom soep en brood om zich samen te verzetten tegen het onrecht van een leven in armoede. Van 14:00 tot 16:00 in CC De Grote Post. Instaptheater Inspinazie voor jongeren uit het vijfde en

zesde jaar secundair onderwijs.

Meer info: Annemie Deranter, annemie.deranter@bmliko.be

Ronse

Donderdag 17 oktober

Om 10:30 boekvoorstelling "aan de onderkant ligt de lat altijd hoger" in het kader van de campagne Waarheid of Fabel. Maaltijd om 11:30 en om 13:30 optocht tegen armoede. Om 14:30 bijeenkomst aan de gedenksteen tegen armoede (Bibliotheek, De Biesestraat 4).

En om 19:30 toneel 'Als het even kan' (CC De Ververij, Wolvestraat 37).

Meer info: De Vrolijke Kring, leen.vandenhoute@devrolijkekring.be

Willebroek

Donderdag 17 oktober

"Anker tegen armoede"

Om 19:00 in het Brouwershof (tegenover de bibliotheek). Officiële inhuldiging van het anker tegen armoede in navolging van de gedenksteen in Parijs. In samenwerking met kunstenaar Dirk Cortebeek en Gemeente Willebroek.

Meer info: samenleven@willebroek.be

BESCHRIJVEN, BEGRIJPEN EN METEN

De Amerikaanse auteur William T. Vollmann schreef een boek over mensen in armoede. Hij reisde de wereld rond en ging mensen bevragen. Waarom ben je arm? Hij leerde veel, maar beseft dat die kennis toch beperkt is.

Mensen in armoede schrijven geen boeken. Mensen met ervaring van armoede soms wel. Maar dan als ze die armoede toch minstens voor een deel ontstegen zijn. Want om een boek te schrijven moet je veel hebben wat armoede je ontnemt: rust, ruimte, middelen om te leven. Frank McCourt, een Iers-Amerikaans schrijver, was de zestig voorbij toen hij debuteerde met 'De as van mijn moeder', een roman over de armoede waarin hij als kind opgroeide.

Karel Staes ging als student op kamp met kinderen uit een arme wijk. Jaren later 'was ik de armen eindelijk ten volle op het spoor gekomen en geraakte zelf geheel ontspoord.' Hij kwam van wat hij de 'veilige kant' noemt en belandde in de beklemmende tegenstelling 'rijk versus arm'. Wat hij leerde vanuit Centrum Kauwenberg in Antwerpen verwerkte hij in tal van boeken. 'Zolang je niet naar me luistert', wat die spanning tussen arm en rijk in een verhaal.

De scherven van een familiegeschiedenis zorgvuldig opdelven raakt aan verklaringen waarom armoede blijft duren. 'Leurder en mollenvanger', een uitgave van ATD Vierde Wereld, bracht de geschiedenis van zeven generaties armoede.

'Later wil ik stuntman worden', een jeugdboek van Detty

Verreydt, was jarenlang een topper. Graag gelezen door jongeren. Gekozen door leerkrachten die armoede en uitsluiting aandacht willen geven.

En recent: 'Op Safari naar armoeland' van de Schot Darren McGarvey, over opgroeien in armoede, hoe dat aan den lijve aanvoelt, hoe onderbelicht en misbegrepen dat is.

Hoe kan armoede opgelost worden?

'Meten is weten' is zowat de onderliggende slogan van elk beleid. Ook voor armoede.

Als je op materieel vlak dingen mist die in onze samenleving de basis vormen voor een behoorlijk leven, dan ben je waarschijnlijk arm. Daarop steunt de Europese armoede-indicator. Toegang tot onderwijs en gezondheidszorg zijn wereldwijd ook belangrijke parameters.

Maar wat betekent het om te moeten leven aan de rand van de maatschappij en voortdurend op vooroordelen te botsen? En welke dimensies zijn er nog die niet benoemd of gezien worden en die grote invloed hebben op iemands leven?

Dat was de opzet van een internationaal onderzoek dat ATD Vierde Wereld in 2016 opstartte, samen met de universiteit van Oxford: de verborgen dimensies van armoede.

M.T. Poppe

DE VERBORGEN DIMENSIES VAN ARMOEDE

Onderzoek

ATD Vierde Wereld en University of Oxford

Zes landen

Bangladesh, Bolivië, Frankrijk, Tanzania, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten

Belgische betrokkenheid

- Marianne de Laat (zie interview hiernaast)
- Ides Nicaise, professor KULeuven, maakte deel uit van het wetenschappelijk adviespanel
- Marc Couillard en Manu Vandericken, militanten van de Vierde Wereld, deden een bijdrage tijdens het

internationale vormingsseminarie van september 2016: 'Van individuele ervaring naar collectieve kennis'

- Henk van Hootegem, coördinator van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, was gevraagd als spreker bij de voorstelling van het rapport op 10 mei 2019 bij de OESO in Parijs.

Negen dimensies

Opgedrongen afhankelijkheid. Fysiek, geestelijk en emotioneel lijden. Strijd en verzet. Dat zijn drie dimensies die de kern uitmaken van wat armoede is. Daarrond: relatiedynamieken en deprivatie, te vatten in nog eens zes dimensies. Alle dimensies reageren met elkaar. En daar werken dan nog eens externe krachten op in, die te maken hebben met omgevingsfactoren en tijdsduur.

Meer info

Het rapport (in Engels) kan u downloaden via onze website of via www.atd-fourthworld.org. Daar vindt u ook verschillende webartikels over de inhoud en de bekendmaking ervan.

WETENSCHAP, ERVARING EN KRUISSING VAN KENNIS. OVER HOE DE UNIVERSITEIT VAN OXFORD EN ATD VIERDE WERELD SAMENWERKTEN OM ARMOEDE BETER TE BEGRIJPEN

'Mensen in armoede waren mede-onderzoekers. De kennis die we samen opgebouwd hebben willen we nu aan de wereld vertellen.'
Een gesprek met Marianne de Laat

▲ Beeldtheater

Wat kon dit onderzoek je nog leren? Je was al betrokken bij armoedebestrijding in verschillende landen, jarenlang.

Wat me verraste is dat we tot negen gemeenschappelijke dimensies van armoede gekomen zijn. In Bangladesh is de realiteit anders dan in de Verenigde Staten, maar de kern van armoede en hoe armoede voelt is overal hetzelfde. Het gaat duidelijk om meer dan materiële ontberingen. Het gaat ook, en misschien wel vooral, over hoe mensen samenleven met elkaar, over pijn en strijd. Dat wist ik natuurlijk al. Maar het verrassende is dat we een gemeenschappelijke taal vonden over de grenzen van landen en culturen heen.

Een andere verrassing zijn de 'positieve' aspecten, de vaardigheden die je verwerft door armoede. Het gaat dan over je plan leren trekken met weinig geld, recycleren, onderlinge solidariteit. Het is niet het eerste waar je aan denkt als je het over armoede hebt. We hadden lange discussies. Is het goed om een 'positieve' dimensie van armoede te benoemen? Armoede is toch niet positief? Maar die vaardigheden worden vaak niet erkend. Ze hebben te maken met 'strijd en verzet'. Mensen

"WE LIJDEN IN STILTE.
DIT KAN LEIDEN TOT
ANGST EN/OF ERNSTIGE
GEZONDHEIDSPROBLEMEN
EN, VOOR SOMMIGEN,
OPGEKROPT WOEDE"

(PERSOON IN ARMOEDE, VERENIGDE STATEN)

blijven niet bij de pakken zitten, zijn actief, en ook dat mag geweten zijn.

Waarom ben je gevraagd om mee te werken?

Van in het begin is gekozen voor 'kruising van kennis' als methodiek van het onderzoek. Daar was ik al jaren vertrouwd mee. Ik begeleidde workshops in België en Frankrijk, en in Canada heb ik samen met twee universitaire onderzoekers een onderzoek over gezondheid geleid volgens de principes van 'kruising van kennis': mensen in armoede, beroepskrachten in het sociale werkveld en academici werken samen, bevragen elkaars kennis om uiteindelijk samen nieuwe kennis op te bouwen die juist en vollediger is.

Maar om kruising van kennis mogelijk te maken volstaat het niet om mensen die zo verschillend zijn simpelweg rond een tafel te zetten. Dat vereist ervaring en een specifieke aanpak. Daarom ben ik gevraagd als pedagogisch begeleider in het internationaal coördinatieteam. Met mijn collega Xavier Godinot en twee onderzoekers van de universiteit van Oxford, Robert Walker en Rachel Bray, werkten we een stappenplan uit voor het onderzoek en voor de vorming en ondersteuning van de onderzoeksteams in de zes landen.

▲ Delagatie Tanzania en Bolivia

“LEVEN IN ARMOEDE IS EEN
HINDERNISSENPANCOERS
WAARBIJ JE MINDER MIDDELEN
HEBT DAN ANDEREN. DE
IMPACT LAAT ZICH VOELEN
IN ALLE DIMENSIES VAN HET
LEVEN. HET IS EEN DAGELIJKSE
STRIJD MET ENORME
OBSTAKELS, HET IS LEVEN VAN
DAG TOT DAG”

(DEELNEMERS PEER GROUP
BEROEPSKRACHTEN FRANKRIJK)

Maar al snel kwam de vraag om ook het onderzoek in Frankrijk te leiden, samen met Elena Lasida, onderzoekster van het ICP, de katholieke universiteit van Parijs. Ik vond het een mooie uitdaging om die twee sporen te combineren.

Wat werd verwacht van jou?

Mijn belangrijkste rol: mogelijk maken dat de verschillende soorten kennis zich ontwikkelen en elkaar bevruchten. We hadden daar ervaring mee in België, Frankrijk en Canada, maar was dit ook mogelijk in andere culturen? En tussen verschillende culturen? Het was niet altijd gemakkelijk! Zelfs al is iedereen die meedoet overtuigd dat mensen in armoede essentiële kennis bezitten, toch is het niet vanzelfsprekend dat mensen in armoede die kennis ook kunnen aanbrengen, dat ze gehoord en begrepen worden of dat er ook werkelijk rekening gehouden wordt met hun inbreng. En dit geldt in zekere mate ook voor de beroepskrachten uit het sociale werkveld en de academici. Niemand is gewend om zo intens en op gelijke voet samen te werken met mensen die zo verschillend zijn en die elkaar normaal gezien niet tegenkomen, laat staan met elkaar spreken als volwaardige partners.

En wat was de taak van de andere deelnemers?

Hun kennis inbrengen. En dat is makkelijker gezegd dan gedaan! De nationale onderzoeksteams, samengesteld uit academici, beroepskrachten en mensen in armoede bestonden uit 8 à 15 mensen. Ze verzamelden het onderzoeksmateriaal en moesten dit ook analyseren, interpreteren en rapporteren. Hun tijdsinvestering was zeer groot: 1 à 2 dagen per maand voor de academici en de beroepskrachten, 5 à 6 dagen per maand voor de mensen in armoede. En dit gedurende 2,5 jaar. Dan waren er ook de ‘peer groups’: samengesteld uit 6 tot 8 mensen met eenzelfde bron van kennis (ervaringskennis, praktijkkennis of onderzoekskennis). Ze werkten 1 à 2,5 dagen samen onder leiding van minstens twee mensen van het onderzoeksteam. Elk land organiseerde tussen de 12 en 35 peer groups. Via concrete oefeningen dachten ze na over wat armoede is, om vervolgens dimensies van armoede te definiëren. Elke peer group schreef zijn eigen rapport. Al deze rapporten waren deel van het onderzoeksmateriaal. Zowel voor de onderzoeksteams als voor de peer groups hebben we niet alleen beroep gedaan op leden van ATD Vierde Wereld. In Frankrijk bijvoorbeeld, werkten we ook nauw samen met Caritas en met een sociocultureel centrum in Poitiers. In Bangladesh, waar ATD Vierde Wereld niet aanwezig is, werkten we samen met Mati, een plaatselijke vereniging.

Iets van Oxford gezien?

Ja hoor! Het eerste internationaal seminarie werd gefinancierd door de universiteit van Oxford en ging daar door. Op dat moment dachten we de grote lijnen uit van wat het onderzoek zou worden. De plaats waar we toen overnachtten en vooral de prachtige zaal waar we ontbeten gaven me het gevoel dat ik meedeed in een Harry Potter film!

Zijn er naast de resultaten van het onderzoek ook positieve ‘neveneffecten’?

Ik zou niet van ‘neveneffecten’ spreken. We hebben veel geleerd over hoe mensen met verschillende sociale en culturele achtergronden kunnen samenwerken. Dat vroeg veel creativiteit. Gender, huidskleur, opleiding, taal, culturele gewoontes... er waren zoveel barrières die een ware kruising van kennis in de weg stonden! Met een verwijzing naar Mark Twain: ‘Gelukkig wisten we niet dat het onmogelijk was, dus deden we het!’ We willen lessen trekken uit het proces dat we doorlopen hebben. Wat heeft goed gewerkt? Waarom? Wat was moeilijk? Wat maakte dat mensen op sommige momenten konden zeggen wat ze dachten en op andere momenten niet? Wat maakt dat we echt horen wat anderen ons zeggen? We gaan evalueren in de verschillende landen en ook op internationaal vlak. En in 2020 willen we een seminarie organiseren om ook deze resultaten bekend te maken. Niet te verwaarlozen is wat het onderzoek teweeg bracht voor de mensen die eraan meewerkten. Deze manier van werken doet iets met je als persoon, dat is wel duidelijk geworden. En dat geldt voor alle deelnemers. Ook dat willen we beter begrijpen tijdens de komende maanden.

▲ Marianne de Laat

“MENSEN IN ARMOEDE
ZIJN MACHTELOOS IN DE
MAATSCHAPPIJ. ZIJ KUNNEN
HUN STEM NIET VERHEFFEN
WANT ZE WETEN DAT ER
NIEMAND NAAR HEN LUISTERT.
RIJKE MENSEN HEBBEN
CONTROLE OVER ALLES”

(ERVARINGSDESKUNDIGE, BANGLADESH)

Zijn er mensen die je niet vlug zal vergeten, momenten die in je geheugen gebrand blijven?

Ik heb vele mooie maar ook moeilijke momenten meegemaakt. Als internationaal coördinatieteam werkten we intens samen en ook hier deden we aan kruising van kennis. Rachel en Robert uit Oxford hechtten veel belang aan het wetenschappelijk karakter van het onderzoek. Xavier was bezorgd over de resultaten en hoe we ze kunnen gebruiken om de strijd tegen armoede op betere sporen te zetten, vooral internationaal. En mijn bezorgdheid was om te komen tot een ware kruising van kennis met mensen in armoede uit de zes landen. Dat leidde tot urenlange discussies over hoe we te werk moesten gaan. Dit was alleen mogelijk door een groot wederzijds respect voor elkaar en voor elkaars kennis en ervaring.

De jaarlijkse internationale seminars waren telkens een hoogtepunt. Gemengde delegaties (mensen in armoede, beroepskrachten en academici) leefden en werkten dan samen gedurende 6 dagen en in 5 talen (Frans, Engels, Spaans, Bengaals en Swahili). Er werd gelachen maar ook geweend, en vooral heel hard gewerkt en nagedacht.

Armoede wordt steeds zichtbaarder in statistieken, maar de cijfers tonen niet de mensen die eronder lijden. Heeft

jullie onderzoek mensen meer zichtbaar gemaakt? Of zijn verhalen en literatuur daarvoor de beste weg?

We hebben de mens achter de armoede centraal gesteld. De dimensies spreken over wat het betekent in armoede te leven, over wat het doet met je persoon als je materieel niet rondkomt, als je uitgesloten wordt en je bijdragen aan de maatschappij niet erkend worden. Al deze dingen doen pijn, je voelt je machteloos. Soms laat je je gaan omdat het allemaal te veel wordt, en dikwijls vind je toch de kracht om er tegenin te gaan, om te blijven strijden, om elke dag toch weer op te staan, om mensen te helpen die het nog moeilijker hebben dan jou, om je in zeven bochten te wringen opdat je kind toch maar mee kan doen met de groep. Die pijn en die strijd zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dat is wat het onderzoek ons ook geleerd heeft.

Natuurlijk kan dat ook door verhalen te brengen. Maar wie leest ze en welke conclusies trekt de lezer? Ik denk dat wat we deden een grotere impact zal hebben op plaatsen waar armoedebeleid en actieplannen bedacht worden.

Eenzijds waren mensen in armoede mede-onderzoekers. Zij werden niet onderzocht, maar ze onderzochten zelf. Ze waren geen bron van gegevens of verhalen die door anderen geanalyseerd werden, maar ze waren zélf een bron van kennis. De resultaten van het onderzoek zijn niet alleen gevalideerd door wetenschappers, maar ook door mensen van het sociale werkveld en door mensen die armoede aan den lijve ondervinden. Het gaat hier niet over één verhaal, of over vele verhalen. Het gaat hier om wetenschappelijke kennis die op een zeer rigoureuze manier is opgebouwd samen met mensen in armoede.

Anderzijds is het een wetenschappelijk onderzoek samen met de befaamde universiteit van Oxford. Meer dan 1000 mensen uit 6 verschillende landen hebben meegewerkt. En geloof me, dat opent deuren: van plaatsen waar nagedacht wordt over beleid, waar onderzoek gedaan wordt, waar actie gevoerd of gefinancierd wordt, waar mensen zijn die mee bepalen over hoe er naar armoede gekeken wordt in de wereld. Ik denk aan de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) waar we de resultaten voorstelden op 10 mei, aan de VN waar we begin juli te gast waren op het High Level Political Forum voor duurzame ontwikkeling. Ook andere internationale en nationale instanties hebben ons al gecontacteerd.

“ARMOEDE IS JE DAG EN
NACHT ZORGEN MAKEN
OVER GELD”

(PERSOON IN ARMOEDE,
VERENIGD KONINKRIJK)

Marianne de Laat is sinds 1990 volontair van ATD Vierde Wereld en werkte in België, Canada, Duitsland en Frankrijk. Ze studeerde pedagogie aan de KULeuven.

Op 12 juli vond de planningsdag voor de Volksuniversiteiten van het komende werkjaar plaats. Het Romerohuis in Puurs werd voor een dag een broeihaard van ideeën voor militanten en medestanders van ATD Vlaanderen.

KALENDER

STARTDAG

Zaterdag 7 september

Op uitnodiging

VOLKSUNIVERSITEIT VAN DE VIERDE WERELD

Zaterdag 5 oktober

Plaats van dialoog en vorming met mensen in armoede

WERELDDAG VAN VERZET TEGEN EXTREME ARMOEDE

Donderdag 17 oktober

Zie pagina 6

INFORMATIE-ONTMOETING: DE INTERNATIONALE BEWEGING ATD VIERDE WERELD IN BELGIË, WAT IS DAT, WIE ZIJN DAT?

De beste manier om dat echt te weten te komen is ons ontmoeten. Maak een afspraak.

GEÏNTERESSEERD IN EEN VAN DEZE ACTIVITEITEN?

Informeren en aanmelden via het secretariaat:

contact@atd-vierdewereld.be.

Actuele informatie: zie **www.atd-vierdewereld.be**